

BERNARDO ETA ERROLDANEN ARTEKO JAZARRA.

(Traducción libre de una composición castellana de Balbuena.)

Jetuliako mendiska arteetan oi da legoia,
Ardi taldetan naikoa illda nekaturik,
Asiten bere bularra eta erpe miñ zorrotz
Odoleztuak miñagaz isten garbiturik;
Dragoeren bat, baña badator urreratzera,
Illteko eukan ardia bertan largaturik,
Abietan da laster beragaz zeñ azpiratu,
Zarden jarrita griña luzeak astindurik.

Modu berean biotz andiko españatarra,
Anglante Jauna begiztetean etorkala,
Onen arma leun eta argien dizdizetara
Suak artuta urteten jako bereala;
Mindurik oso bere lenkusu galdu zanagaz,
Naiz da prantzesen Martek irudi nausi zala,
Besteak bere biotz azkorraz aurkezten jako,
Zergaitik uste eban goituko ez ebala.

Baña prantzesak lenago diño bular sutsuaz:
«O españatar mundua apurtzen abillkuna,
¿Nok eta zeñek aterako au aire eskutik,
Naiz ik agertu orren arrorik altasuna?
Ill bear aut, ill, gaur neure eskuz jadichi daidan
I bengetea edo len neukan goitasuna,
Ik emoniko naibagearen ordaiñ ederra
Echatalako billatutea gauza astuna.

Auñe esanda dragoetzar bi diran erara,

Marsile asko diran kanpoan deutse ekiten,
 Pozoi zitala agoetatik darioela,
 Zugatz sutuen irakin otsa dala entzuten;
 Eskamadunak, ichaso munak, baita goiunak,
 Dira negarrez sentimentutan abiauten,
 Eta ondartza erreak dira ach arriakaz
 Ostendu, estaldu, desagertuta, ezkutaute.

Deragoioe,¹ badiardue, baderautse, bai,
 Zauriz, eratziz, eta ebagiz odolduak,
 Aur ta atzeraka, beso luzaka, ezpatadaka,
 Osotasuna galtzen dabela galtzairuak;
 Jarrai jazarran, jarrite arren jargoi jagian,
 Naiz sarri jarri, jarkien² jarkiz jausituak,
 Jarein bagarik jarduten dabe jardunen jarduz,
 Jadisteraño austeaa arnes ta ezkuduak.

Alako baten Orlandok emon eutsan bat ona,
 Leongoari esku biakaz ezkuduan,
 Burdiñ ez motzak, mee miñ zorrotzak gordiñ mingotzak,
 Inkau bagarik ez eutsan ichi ikutuan;
 Nun gorri gorri biurtu jakon kotamallea,
 Godu odolaz rosikleraren antz moduan,
 Beingo batean alderik alde eutsalako egin
 Ebagitzar bat ezpateagaz jot orduan.

Au ikustean ezin geiago iñiotuta,
 Kendu bearrez Erroldaneri bizitzea,
 Nor bazan bere besoz indartsu iñor ez legez,
 Eregiten dau baita Bernardok ezpatea;
 Eta bularra jagi jagirik ipiñi eta
 Ain modutan, ze bialtzen deutsa kinkin meea,
 Zeñek bertanche ichiko eban erdibiturik
 Enkantuduna izan ezpalen biserea.

Mendiak laster erantzun eben jotorriakaz,
 Kobetan bere arri biziai jake entzuten,
 Eta kaskoak igarteraño jote aregaz
 Bere birtute gordeak ditu erakusten;
 Baña Erroldanen armak len beti baziran bere

(1) Erago, jardun. erautsi, sinonimos.—(2) jarki=oponer.

Ausiezkor ta zallentzat nun nai ezaututen,
 Sekula baño bigun, samur ta beratuago,
 Egun onetan beñik beñ dira agertuten.

Zerren¹ kukutsa Bernardok kendu eutsan kaskotik,
 Zerren sorbaldan zauri bat egin errimea,
 Nun Erroldanek lenengo aldiz isuri eban,
 Bere gerretan orduan odol tantakea;
 Nun ta gañera ikusitean bere buruan,
 Sekula izan ez eban lako suertea,
 Golpea baño sentimentuak geiago eutsan
 Galdu erazo zentzuna eta konortea.

Begiak geldi jarri jakozan, ulleak zuzen,
 Odol, izardi larriz egoan izoztua,
 Bere lenkusu illdakoaren sunbill illuna
 Agertu eta laster jarri zan bizkortua;
 Baita abiau erretuago barrien barri,
 Ichi al beyan Bernardok bertan saritua,
 Eun ta milla aldiz luzatu eutsan galtzairua ta,
 Mirariz legez etzan geratu amaitua.

Pabeseak bai, ikusten ziran jausten edo nun,
 Gerrari biak ebela egiten egiñala,
 Erruz burruka, chit murrutzuta, alkar galduka,
 Zen azpiratu, nok gaña artu, ebiltzala;
 Eta zaldirik zelan ez eben ondo zuzentzen,
 Nai zan lekutik euren gogo ta aukerara,
 Besoz alkarri eldu eutsen ta bien bularrak,
 Egin zirean estu estuka, malla malla.

Zaldiak bertan jausten dira bai, lurra jo arte,
 Baita gañetik besteak bere salto, danba,
 Baita, baita bai, oñez ekiten irakiñago,
 Artu ta emoka, nor jota bota, dibli dabla;
 Estutu ziran esetsiteko estutuago,
 Ondreak eutsen betetan biai une zana,
 Zerren ondrea galtze ez arren eragiñ eutsen,
 Ago zorrotzai al zaneraño al zan dana.

Baña Bernardo prantzesak zauri bat egin eta

(1) Kukutsa=cresta.

Ipiñi eban sorbalda baten desarmauta,
 Zurrutaka ta chirrioz jausten jakon odolak,
 Isten ebala lurra guztia gorrituta;
 Illtera nai nok esango eban jolasa, baña
 Oraindik bere ekiten deutsa bizbiztuta,
 Eta Erroldan Bernardok jota bota eban ta,
 Aratinik bai, aurkietan da zelaituta.

Lekurik bere emon bagarik ezetarako
 Esku biakaz gora daroa mee luzea,
 Eta buruko kasko leunera zuzentzen jako
 Aidez dakarren indar bizi ta errimea;
 Ausiten deutsa zartada onek zelada eta
 Inguruetan dantzue ots añ eskergea,
 Kondea ez eban otsak otzitu osoro baña
 Galdu erazo eutsan oso bai konortea.

Errukiturik largau nai eban bizitzeagaz,
 Baña sunbill bat dakus aidean itz bagea,
 Bere lenkusu ill zana zala gogoraturik
 Gogortu jakon ostera bere arimea;
 Eta dirautsa: «ez dok bengatz au naikoa, baña
 Gura joat bai, al dodan añ bengetea,
 Lapur kruela, ill adi emen neure eskutik,
 Zerren biziaz merezidu dok pagetea.»

Eta azkenez eregiten dau besoa gora,
 Eta epaiki ertz biziduna jaurtigiten,
 Buruko kasko ta bekokia biak lau zati
 Eginda eutsae golpe bategaz ipiniten;
 Erroldan illik an geratu zan; baña izena
 Ezillkortuta beti betiko da gelditzen,
 Bere arimak us egin eutsan; baña gorputza
 Bernardok dakus bere oñetan eroriten.

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

